

EL MESTRE BERNAT CALVÓ PUIG I CAPDEVILA Vic 1818 - Barcelona 1880

per Miquel S. SALARICH I TORRENTS

La tradició musical vigatana s'ha anat manifestant a través dels segles per l'aparició sovintejada de compositors benemèrits que han deixat ben plasmada aquesta vocació en la trajectòria històrica de la nostra ciutat.

La pinacoteca de la Sala de la Columna del nostre Ajuntament és un testimoni del nombre de figures especialitzades en l'art musical que han merescut la categoria de vigatans il·lustres.

En el segle XIX destaca el nostre conciutadà Bernat Calvó Puig i Capdevila, notable per la seva extraordinària i valuosa producció i pels diferents i distingits càrrecs que va tenir durant els anys de la seva vida activa.

Va néixer a Vic, en una família humil, el 22 de febrer del 1819. Infant encara, als sis anys, demostrava ja una predisposició per l'art de la música i entonava, sense esforç, melodies que poques vegades hagués pogut sentir.

Va estar, en aquell temps, sota la direcció i ensenyament de Francesch Bonamich (1779-1853) Mestre de Capella de la Seu, i va destacar com el millor deixeble d'aquella Escolania. Pel maig del 1826, en honorable lluita amb altres escolans, va cantar un *Motet*, que li valgué la plaça d'*infantet de cor*, i això li permeté ser escolà intern en l'esmentada escolania costejada pel Capítol Catedralici.

Va dedicar els anys successius a l'estudi de la solfa fins assolir-ne un coneixement absolut. Un nou Mestre, Josep Sallés, organista i Mestre de Capella de la Seu, li inculcà coneixements d'orgue i composició, fent-lo el seu substitut des de 1831 a 1835 data en què morí l'esmentat Sallés, el qual l'havia nomenat submestre de Capella en 1835. A la seva mort el Capítol cedí la plaça d'organista interí de la Seu al nostre Puig, càrrec que ostentà fins el 1838.

En aquesta data, amb disgust general, renuncià als dos càrrecs per tal de traslladar-se a Barcelona amb l'afany d'ampliar les seves possibilitats artístiques tant ben iniciades a la capital de la Plana quan tenia dinou anys. Duia en el seu bagatge musical una bona col·lecció de composicions religioses, rosaris amb orquestra, misses i psalmòdies per a orgue.

Intercalarem, aquí, en la biografia del nostre compositor uns comentaris extrets d'una sèrie de vint-i-set cartes adreçades al meu avi, Joaquim Salarich i Verda-

guer, (1816-1884) que comprenen l'etapa de 1837 a 1858, temporada en què ells dos no coincidiren en la mateixa ciutat. Del seu contingut hom pot deduir-ne l'entrançable i sincera amistat que els unia, la necessitat que tenien de comunicar-se, des de les seves experiències en l'art de la seva professió fins a les més íntimes confidències en allò que feia referència a la seva vida social, preocupacions amoroses etc., a la relació dels seus projectes i decisions no deixant de banda els afectes que feien referència a llur ciutat natal.

Durant els anys 42 i 43 escriu primer des de Vic i molt aviat des d'Arenys de Mar, signa algunes cartes des de Torre de Jalpí, en les quals es veu, clarament, la seva preocupació pels fets bèl·lics durant el temps d'Espartero, que són els que veritablement el tenien allunyat de Barcelona, ja que li recomanaren que hi romangués degut als alarmanys esdeveniments polítics. En algunes d'aquestes cartes demana noves de la seva enamorada i, més tard, quan residia definitivament a Barcelona (1844), aquest serà a voltes tema únic de les seves missives. El seu amor per aquesta donzella el duu a esplaïar-se en veritables queixes per les dificultats que els pares d'ella oposen al matrimoni, al·legant l'escassa consistència de la seva posició econòmica, no deixant, però, de ser admirat per la seva bona predisposició al treball i les seves admirables condicions personals. Resistència que acabarà essent vençuda, maridant-se vers el 1850. En un d'aquests comentaris diu que havia mantingut projectes d'accedir al sacerdoci però que definitivament ha desistit. El seu afany de resoldre els seus problemes econòmics el porta a establir un negoci de lloguer i venda de pianos, el qual sembla, que li va resultar força profitós.

Amb el meu avi existí, a més, una certa col·laboració poètico-musical, ja que en el curs de les seves lletres es parla de la petició i tramesa de poemes als quals posa o posarà música, concretament un Himne dedicat a la Verge Maria i una altra composició titulada *Esperanza*. A l'ensem s'endevina el desig, per part del meu avi, que algunes peces fossin interpretades a Vic, petició que l'artista defuig al·legant l'escassa vàlua de les orquestres vigatanes, encara que, en un altre moment, es mostra satisfet per la bona interpretació que han fet a Vic d'una obra seva i l'elevada quantitat, cent duros, que li han tramès.

Comenta la publicació pròpia d'articles sobre música a la revista *Àncora*, que signa amb el pseudònim de *Pindaro* i la satisfacció que li proporciona el bon cas que li fan en les respectives crítiques.

La música religiosa es trobava en el moment que el nostre compositor s'establí a Barcelona, en una greu etapa de defalliment. Els autors musicals es dedicaven a una altra mena de música i les Capelles no tenien altra remei que dedicar llur esforç a produccions de temps anteriors constatant el poc valor d'allò que s'anava produint. Bernat Calvó Puig va comprendre seguidament la situació momentània i es proposà amb fermesa seguir pel camp que ell havia triat segur de conquerir fruits saborosos.

D'immediat es va sotmetre a la direcció de Josep Rosés, Mestre de Capella de la Parròquia del Pi i de P. Joan Quintana, organista de la mateixa basílica.

En el 1842 la renúncia del P. Quintana el conduí a la possessió del càrrec d'organista del Pi que va ostentar durant dos anys i en el 1844 el commutà pel de con-

tralt de la Capella de Santa Maria del Mar fins que en el 1851 va renunciar-hi per un càrrec igual a la Seu, que li va durar fins el 1953.

L'Escolania de la Mercè estava, aleshores, regida pel Mestre Andreu. En morir, el 28 de novembre del 1853, el nostre Bernat Calvó Puig fou cridat a substituir-lo i obtingué el càrrec per unanimitat, càrrec que va conservar el restant de la seva vida.

Carrera laboriosa fou la del Mestre vigatà dedicat tan afanyosament a enaltir l'art musical en l'aspecte religiós pel qual demostrà sempre la seva predilecció. En són testimoni les seves pròpies obres i l'interès de donar a conèixer composicions d'excel·lents autors estrangers desconeguts fins aleshores.

Entre la seva labor, i per damunt d'algun esment ja fet, cal situar un *Miserere* compost en 1843; l'Oratori en dues parts i a gran orquestra *La última noche de Babilonia* en 1848; un *Credo* a gran orquestra en 1849; una *Missa de Rèquiem* per les exequies del Duc de Bailen, general Castaños, en 1851; una altra *Missa* per a grans cors i cant pla (copiem d'una ressenya) «amb acompanyament de violetes, violoncels, contrabaix, corn anglès, fagots i quatre trompetes, la primera escrita d'aquesta manera i que pel seu caràcter i estructura fou molt ben rebuda i lloada».

La seva producció abasta un índex de 683 composicions entre les quals figuren més de seixanta Misses, Oratoris, una òpera i tantes d'altres.

En els temps dolorosos de la seva darrera malaltia, contrariant els metges que li prescrivien un absolut repòs no deixava de treballar i en un màxim esforç en els seus últims dies va compondre nou *responsoris* que repassava fent-se acompanyar al piano i compartint les veus amb les seves filles i un dels seus fills.

Del nostre recapte volem esmentar que el dia 4 de març del 1864 va dirigir un propi *Stabat* a l'església de Betlem de Barcelona en el seguici d'aquestes manifestacions que s'hi cantaven tots els divendres. També a l'església de Santa Clara, en la funció religiosa a càrrec del Montepio de Ntra. Sra. de la Soledat, al qual pertanyia, va dirigir l'orquestra que musicava aquell acte. En la solemne festa dedicada a commemorar el centenari de la Minerva a la Basílica de la Mercè tota la música era original d'ell. Cal afegir que l'oració sagrada que va pronunciar-se en aquesta celebració va anar a càrrec del P. Joan Vinader, jesuïta vigatà.

La transcendència de la seva actuació en aquest temple, en el qual culmina la més important labor de la seva vida, es reflecteix en la celebració de la seva festa anual en el de 1862. En la celebració de la vigília es varen cantar, a gran orquestra, tres *responsoris* de Maitines i un Tedeum de la seva producció. La solemnitat del dia fou animada per una *Missa*, també obra seva, cantada per la Capella en unió de l'Escolania i a la tarda, un Oratori amb lletra de la poetessa Maria Teresa Massanés de González titulat *El descens de la Verge a Barcelona*. Aquest drama sacre va merèixer grans elogis de la crítica la qual estudiava els aspectes peculiars de l'obra musical i analitzava alguns punts bàsics de la composició.

Altrament, amb motiu de celebrar-se a Vic, el mateix any 1862, les festes de la Canonització de Sant Miquel dels Sants va ser cridat per tal d'organitzar els actes principals de la celebració. En la Capella de la casa natalícia del Sant es va cantar un *Himne* del seu repertori. I en la mateixa ciutat, ja el dia 2 de febrer, en festejar la concessió del ferrocarril, s'havia cantat un *Tedeum* també de la seva producció.

Pòstumament, a Vic, la seva ciutat natal fou reiteradament recordat. L'any 1891, amb motiu de celebrar-se el tercer centenari del naixement de Sant Miquel dels Sants fou executada una de les seves Misses com també en fou cantada una altra, en la festa del Sant el 1903.

Cal anticipar a aquestes dades que amb motiu de l'entrada a la Seu de Vic del Bisbe Antoni Palau, l'any 1866 li fou corejat un *Himne*, publicat en gran foli per la impremta Soler Germans.

Fou Membre de la Reial Acadèmia de Belles Arts i de la de Sant Ferran. Exemple del seu do per a l'ensenyament és la publicació de «Curso completo de Solfeo o Elementos Teórico-Prácticos para aprender a leer la Música» (Vic. La Ausetana. Lib. F. Duran y España. 1860. 4 fulls més 128 pàgs.) que molts mestres varen adoptar.

L'estima amb què era considerat el Mestre Puig es posa de manifest en dos articles que li va dedicar el «Diario de Barcelona» en les edicions dels dies 29 i 30 de març del 1880 amb motiu de la seva mort i del seu enterrament. El primer dedica un fervorós elogi al necrologiat especialment per la gran tasca que va desenvolupar en el darrer i més important càrrec dirigint l'Escolania i la Capella de Música de la Mercè, fent ressaltar que no sols, amb la seva laboriositat, el seu talent i els seus coneixements de l'art i la ciència musicals, va sostenir el renom d'aquelles institucions que els havia sabut infondre el seu antecessor, l'il·lustre Mestre Andreu, sinó que es va anar afirmant amb el seguit de composicions religioses que anava produint constantment. Composicions en les quals a més de revelar un estudi aprofundit dels més insignes autors antics i moderns s'hi advertia un segell característic de la seva individualitat.

També dóna constància dels serveis que va prestar a l'ensenyament deixant una plèiade de deixebles els quals, més tard, obtindrien avantatjades posicions. D'entre d'ells podem esmentar figures tant representatives com *Primitiu Pardàs*, organista de Santa Maria del Mar; *Josep Marraco*, mestre de Capella de la Catedral; *Candi Candi*, organista de Sant Just i Pastor i *Jaume Biscarri*, intel·ligent professor de piano i autor d'obres musicals de gran estima. *Gaietà Sala* i *Rafel*, famós pianista, *Josep Raventós*, professor del Conservatori de Madrid, *Fra González*, organista de la Catedral de Lima.

Ressalten les altes qualitats d'intel·ligència, bondat i tracte que exornaven l'esperit del qui va saber mantenir, durant molts anys i amb la major fe i constància un honrós lloc en la música sacra del nostre país.

En l'acte de l'enterrament se li va donar tota la solemnitat que el difunt s'havia fet mereixedor. La Comunitat de Santa Anna, parròquia a la qual corresponia el domicili on va morir (Ronda de Sant Pere, 159), precedia el cotxe mortuori del qual penjaven sis «glaces» negres sostingudes pel Mestre Manent en representació dels Mestres de Capella; el Sr. Pardàs representant dels Organistes; el Sr. Gausa pels cantors de Capella; el Sr. Navarro representant de les Orquestres; el Sr. Luperi, deixeble del difunt i un dels companys de redacció del diari. Els escolans de la Capella de la Mercè anaven amb atxa davant del clergat. El dol estava presidit pels seus dos fills i el seu gendre, seguits d'eclesiàstics, del rector i dels components de la Junta d'Obra de la Mercè i un gran acompanyament d'amics i admiradors, músics i artistes d'altres especialitats, literats i periodistes.

En arribar a la Parròquia de Santa Anna, la Capella de la Mercè li van cantar un *responso*, severa composició del Mestre. El seguici va fer una volta passant per davant de l'església de la Mercè on els escolans depositaren sobre el fèretre una corona de semprevives i rams d'heura i llorer i, escrita en lletres d'or i d'argent, una sentida dedicatòria. En aquell moment les campanes de la basílica tocaven a morts. Arribant a la plaça del Palau va acomiadar-se el dol.

Hem volgut transcriure totes aquestes dades que ens proporciona el *Diario de Barcelona* perquè creiem que constitueixen veritables mostres d'admiració i d'afecte de les quals es va fer mereixedor, per les seves virtuts i el seu talent musical, el nostre compatrici.

Miquel S. SALARICH I TORRENTS
C/ Aribau 179, pral. 1ª
08036 BARCELONA